

Роль інноваційної складової системи стратегічного управління підприємством туристичного бізнесу

Предмет дослідження – особливості інноваційної складової системи, яка її роль в управлінні туристичними підприємствами.

Метою написання статті є дослідження ролі інноваційної системи у стратегічному управлінні туристичними підприємствами та показати важливість інноваційних підходів у формуванні і просуванні пропонованих послуг галузі.

Методологія проведення роботи – важливим фактором, що істотно впливає на розвиток туристичних підприємств є посилення інноваційних тенденцій в сучасній економіці. В умовах інтеграції економіки України у світовий економічний простір, посилення конкуренції, скорочення життєвого циклу товарів і послуг, розвитку нових технологій та зростання нестабільності зовнішнього середовища особливої актуальності набуває забезпечення сталого економічного розвитку підприємств у довгостроковій перспективі. Підприємства, які формують стратегічну поведінку на основі інноваційного підходу, що передбачає освоєння нових технологій, випуск нових товарів і послуг, використання ефективніших систем управління всіма сферами їх діяльності, мають можливість зберегти високі темпи розвитку, скоротити рівень витрат, отримати високі показники прибутку та завоювати лідерські позиції на світовому ринку.

Результати роботи – розглянуто роль інноваційної складової системи стратегічного управління підприємством туристичного бізнесу, а також досліджено його вплив на формування інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств. Розглянуто Інформаційні технології, комп'ютеризовані системи і високі виробничі технології, як базові системи інноваційної економіки. Дослідження та моніторинг потреб ринку, необхідність постійного і оперативного оновлення продукції, комплексна гнучка автоматизація з широким застосуванням інформаційних технологій і комп'ютеризованих систем. Обґрунтовано поняття інноваційної інфраструктури, яка є базовою складовою, фундаментом інноваційної економіки.

Висновки – інформаційно-технологічна революція сприяла формуванню інноваційного середовища, яке вимагає не тільки взаємодії дослідних центрів, інститутів вищої освіти, передових технологічних компаній, мережі постачальників товарів, а й суттєвої трансформації в сфері послуг туризму, який все більше потребує венчурних інвестицій для здійснення інновацій. Тому, при формуванні системи стратегічного розвитку підприємства, яке надає туристичні послуги, про ней можна говорити, як про ефективну тільки в тому випадку, якщо в її основі лежать інноваційні підходи до формування і просування пропонованих послуг.

Ключові слова: інноваційна економіка; стратегічне управління; туристичний бізнес; інжинірингові технології; інноваційна інфраструктура.

ГЛАДИНЕЦЬ Н.І.

Роль инновационной составляющей системы стратегического управления предприятием туристиеского бизнеса

Предмет исследования – особенности инновационной составляющей системы, ее роль в управлении туристическими предприятиями.

Целью написания статьи является исследование роли инновационной системы в стратегическом управлении туристическими предприятиями и показать важность инновационных подходов в формировании и продвижении предлагаемых услуг отрасли.

Методология проведения работы – важным фактором, существенно влияющим на развитие туристических предприятий является усиление инновационных тенденций в современной экономике. В условиях интеграции экономики Украины в мировое экономическое пространство, усиление конку-

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

ренции, сокращение жизненного цикла товаров и услуг, развития новых технологий и рост нестабильности внешней среды особую актуальность приобретает обеспечение устойчивого экономического развития предприятий в долгосрочной перспективе. Предприятия, которые формируют стратегическое поведение на основе инновационного подхода, предусматривающего освоение новых технологий, выпуск новых товаров и услуг, использование эффективных систем управления всеми сферами их деятельности, имеют возможность сохранить высокие темпы развития, сократить уровень затрат, получить высокие показатели прибыли и завоевать лидерские позиции на мировом рынке.

Результаты работы – рассмотрена роль инновационной составляющей системы стратегического управления предприятием туристического бизнеса, а также исследованы его влияние на формирование инновационного потенциала отечественных предприятий. Рассмотрены Информационные технологии, компьютеризированные системы и высокие производственные технологии, как базовые системы инновационной экономики. Исследования и мониторинг потребностей рынка, необходимость постоянного и оперативного обновления продукции, комплексная гибкая автоматизация с широким применением информационных технологий и компьютеризированных систем. Обосновано понятие инновационной инфраструктуры, которая является базовой составляющей, фундаментом инновационной экономики.

Выводы – информационно-технологическая революция способствовала формированию инновационной среды, которая требует не только взаимодействия исследовательских центров, институтов высшего образования, передовых технологических компаний, сети поставщиков товаров, но и существенной трансформации в сфере услуг туризма, который все больше нуждается в венчурных инвестициях для осуществления инноваций. Поэтому, при формировании системы стратегического развития предприятия, предоставляющего туристические услуги, о ней можно говорить, как об эффективной только в том случае, если в ее основе лежат инновационные подходы к формированию и продвижению предлагаемых услуг.

Ключевые слова: инновационная экономика; стратегическое управление; туристический бизнес; инжиниринговые технологии; инновационная инфраструктура.

GLADYNETS N.I.

The role of the innovative complex system of strategic management by business enterprise of tourist business

The subject of the research is the features of the innovative component of the system, its role in the management of tourist enterprises.

The purpose of the article is to study the role of the innovation system in the strategic management of tourism enterprises and to show the importance of innovative approaches in the formation and promotion of the proposed services of the industry.

Methodology of work – an important factor that significantly influences the development of tourism enterprises is the strengthening of innovative trends in the modern economy. In the conditions of integration of the Ukrainian economy into the world economic space, increasing competition, reducing the life cycle of goods and services, developing new technologies and increasing instability of the external environment, ensuring sustainable economic development of enterprises in the long term is of particular importance. Enterprises that form strategic behavior based on an innovative approach that involves the development of new technologies, the release of new products and services, the use of effective management systems in all areas of their activities, have the opportunity to maintain high rates of development, reduce costs, get high profits and win leadership positions on the world market.

The results of the work – the role of the innovative component of the strategic management system of the tourist business enterprise was examined, as well as its influence on the formation of the innovative potential of domestic enterprises. Information technologies, computerized systems and high production technologies, as basic systems of innovation economy, are considered. Research and monitoring of market needs, the need for continuous and prompt product updates, comprehensive flexible automation with the extensive use of information technology and computerized systems. The

concept of innovative infrastructure is substantiated, which is the basic component, the foundation of the innovative economy.

Conclusions – the information and technological revolution contributed to the formation of an innovative environment that requires not only the interaction of research centers, higher education institutions, advanced technology companies, the network of suppliers of goods, but also a significant transformation in the sphere of tourism services, which increasingly needs venture investments for innovation . Therefore, when forming a system of strategic development of an enterprise that provides tourist services, it can be said about it as effective only if it is based on innovative approaches to the formation and promotion of the services offered.

Keywords: innovative economy; strategic management; travel business; engineering technologies; innovative infrastructure.

Постановка проблеми. Дослідити роль інноваційної системи у стратегічному управлінні туристичним підприємствами, показати специфіку інноваційної діяльності в умовах сучасного етапу розвитку туристичного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам активізації інноваційної діяльності як способу стабілізації та розвитку економіки в умовах нестабільного ринкового середовища присвячено роботи таких вітчизняних та зарубіжних економістів, як Ю. Бажал, А. Галушко, В. Геєць, В. Калишенко, Н. Краснокутська, А. Кузнєцова, В. Мединський, С. Онишко, О. Пампуря, А. Прігожин, В. Сич, Р. Фатхудінов, Л. Федулова, Х. Фрідман, Л. Шаршуко-ва та інші. Проте в цих працях не достатньо уваги присвячено формуванню інноваційної стратегії як невід'ємного елементу системи стратегічного управління на українських підприємствах в умовах невизначеності їхнього стану та зміни факторів ринку. Орієнтація на інноваційний розвиток повинна бути закладена в загальній стратегії підприємства та відображатися в його головних і робочих цілях. Дослідженю різних аспектів стратегічного управління в останні роки присвячені праці зарубіжних та вітчизняних економістів І. Ансоффа, І. Бланка, В. Василенка, О. Віханського, В. Герасимчука, І. Ігнатієвої, М. Мартиненка, Д. Кліланда, М. Портера, А. Стрікленда, А. Томпсона, Т. Ткаченка, З. Шершньової. Увага яких зосереджена на проблемах розвитку інноваційної, маркетингової та корпоративної стратегій управління підприємствами. Водночас недостатньо досліджено проблеми формування системи стратегічного управління інноваційною діяльністю підприємств з метою забезпечення стійкості та формування інноваційного потенціалу українських підприємств.

Метою написання **статті** є дослідження ролі інноваційної системи у стратегічному управлінні

туристичним підприємствами та показати важливість інноваційних підходів у формуванні і просуванні пропонованих послуг галузі.

Виклад основного матеріалу. У рішенні задач забезпечення динамічно стійкого розвитку економіки першочергова роль належить інноваціям, інноваційній діяльності, здатним забезпечити безперервне оновлення технічної та технологічної бази виробництва, освоєння і випуск нової конкурентоспроможної продукції, ефективне проникнення на світові ринки товарів і послуг. Це вимагає реформування всіх сфер суспільного життя, і, перш за все, економіки.

Інноваційна економіка – економіка заснована на знаннях, інноваціях, на доброзичливому сприйнятті нових ідей, нових машин, систем і технологій, на готовності їх практичної реалізації в різних сферах людської діяльності. Вона виділяє особливу роль знань і інновацій перш за все, знань наукових. В інноваційній економіці під впливом наукових і технологічних знань традиційні сфери матеріального виробництва трансформуються і радикально змінюють свою технологічну основу, бо виробництво, що не спирається на нові знання та інновації, в інноваційній економіці виявляється нежиттєздатним.

Інформаційні технології, комп’ютеризовані системи і високі виробничі технології є базовими системами інноваційної економіки. Вони в своєму розвитку радикально трансформують всі засоби отримання, обробки, передачі та виробництва інформації, радикально технолопізуються в інтелектуальну діяльність (наприклад, автоматизація проектування і технологічної підготовки виробництва, автоматизований контроль за ходом виробництва, автоматизація ведення фінансово-бухгалтерської звітності і організаційно-розворядчої діяльності, багатомовний автоматизо-

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

ваний переклад, діагностика та розпізнавання образів і т.д.).

Економіка суспільства є інноваційною, якщо в суспільстві:

- будь-який індивідуум, група осіб, підприємств в будь-якій точці країни і в будь-який час можуть отримати на основі автоматизованого доступу і систем телекомунікацій будь-яку необхідну інформацію про нові або відомих знаннях, інноваціях (нові технології, матеріалах, машинах, організації та управління виробництвом і т. д.), інноваційної діяльності, інноваційних процесах;
- виробляються, формуються і доступні будь-якому індивідууму, групі осіб і організаціям сучасні інформаційні технології і комп’ютеризовані системи, що забезпечують виконання попереднього пункту;
- є розвинені інфраструктури, що забезпечують створення національних інформаційних ресурсів в обсязі, необхідному для підтримки постійно швидкі науково-технічного прогресу та інноваційного розвитку, і суспільство в змозі виробляти всю необхідну багатопланову інформацію для забезпечення свого динамічно стійкого соціально-економічного розвитку і, перш за все, наукову інформацію;
- відбувається процес прискореної автоматизації і комп’ютеризації всіх галузей виробництва і управління; здійснюються радикальні зміни соціальних структур, наслідком яких виявляються розширення і активізація інноваційної діяльності в різних сферах діяльності людини;
- доброзичливо сприймають нові ідеї, знання і технології, готові до створення та запровадження в широку практику інновацій різного функціонального призначення;
- є розвинені інноваційні інфраструктури, здатні оперативно і гнучко реалізувати необхідні в даний момент часу інновації, засновані на високих виробничих технологіях, і розвернути інноваційну діяльність;
- є чітко налагоджена гнучка система випереджаючої підготовки і перепідготовки фахівців в області інноватики та інноваційної діяльності, ефективно реалізують комплексні проекти відновлення і розвитку вітчизняних виробництв і територій.

Науково-технічний прогрес доцільно розділити умовно на дві головні взаємопов’язані і взаємодоповнюючі складові – складову науково-технічних досягнень і складову виробничо-технічних досягнень.

У першому випадку результатами науково-технічного прогресу є наукові досягнення – нові знання, нові науково-технічні ідеї, відкриття та винаходи, нові технології, засновані на принципово нових фізико-хіміко-біологічних принципах.

У другому випадку результатами науково-технічного прогресу є виробничо-технічні досягнення – інновації, створення яких передбачає:

- професійно цілеспрямований розвиток і дозведення результатів науково-технічних досягнень до створення нових технологій, нових систем, машин, устаткування, нових методів організації та планування виробництва і т.д.;
- практичну реалізацію створених результатів виробничо-технічних досягнень споживачеві або через ринок, або через механізм «замовлення – виконання»;
- забезпечення ефективного використання та експлуатації створеного інноваційного продукту;
- дослідження і отримання нових науково-технічних досягнень (якщо такі відсутні) необхідних для створення і реалізації затребуваних ринком; або замовником інновацій (будемо називати, їх інноваційно спрямованими науково-технічними досягненнями).

Таким чином, під інноваційною діяльністю слід розуміти діяльність колективу людей, спрямовану на реалізацію в громадській практиці «під ключ» виробництво технічних досягнень – інновацій, застосування існуючих прогресивних технологій, систем „машин і устаткування на базі використання і впровадження науково-технічних досягнень вітчизняної і світової науки і техніки. Вона повинна: забезпечити усунення розриву між наявним об’ємом і рівнем вже отриманих і перевірених науково-технічних досягнень та їх застосуванням, що розвиваються на (створюваних) підприємствах.

Звідси випливає, що насичення інноваційної активності – найважливіша умова формування ефективної інноваційної економіки.

Ефективність інноваційної діяльності багато в чому визначається інноваційною інфраструктурою. Тому, інноваційна інфраструктура – є базовою складовою інноваційної економіки, інноваційного потенціалу суспільства.

Що ж являє собою інноваційна інфраструктура, чому вона є базовою складовою, фундаментом інноваційної економіки? ,

Інноваційна інфраструктура є основним інструментарієм, і механізмом інноваційної еко-

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

номіки вона, як «Архімедові важелі точка опори», здатна підняти економіку країни на дуже високий рівень. Виходячи з такого розуміння, ми бачимо інноваційну інфраструктуру як сукупність взаємопов'язаних, взаємодоповнюючих виробничо-технічних систем, організацій, фірм та відповідних організаційно управлінських систем, необхідних і достатніх для ефективного здійснення інноваційної діяльності та реалізації інновацій.

Інноваційна інфраструктура зумовлює темпи (швидкість) розвитку економіки країни і зростання добробуту її населення. Досвід розвинених країн світу підтверджує, що в умовах глобальної конкуренції на світовому ринку неминуче виграє той, хто має розвинену інфраструктуру створення і реалізації інновацій, хто володіє найбільш ефективним механізмом інноваційної діяльності. Тому для ефективного функціонування інноваційної економіки країни інноваційна інфраструктура повинна бути функціонально повною.

Це означає, що вона повинна володіти набором таких властивостей, які повинні сприяти по-вною мірою реалізації інжинірингових технологій по створенню і реалізації інновацій в масштабах регіонів і країни в цілому. На наше глибоке пере-коання, згадана сукупність повинна містити на-бір наступних властивостей:

- розподілення по всіх регіонах у вигляді інноваційно-технологоческих центрів або інжинірингових фірм, які на місцях можуть вирішувати завдання функціонально повного інноваційного циклу зі здачею об'єкта інноваційної діяльності «під ключ»;
- універсальність, яка дозволяє конкурувати забезпечити реалізацію інноваційного проекту «під ключ» в будь-якій області виробничого або обслуговуючого секторів економіки;
- професіоналізм, який базується на сумлінно-му і якісному обслуговуванні замовника або споживача;
- конструктивність, яка забезпечується орієнтацією на кінцевий результат. Розвиток інноваційного проекту має супроводжуватися безперервним аналізом кінцевих результатів. Наявність достовірної інформації по досягається кінцевими результатами дозволяє виробити конструктивні пріоритети безпосередньо в процесі розвитку інноваційної діяльності і тим самим забезпечити замкнуту систему управління інноваціями за схемою: інновації – інвестиції – моніторинг кінцевих результатів – інвестиції і т.п.;

- високий рівень науково-технічного потенціалу;
- кадрова забезпеченість, в першу чергу, керівниками інноваційних проектів і можливість постійного самовдосконалення персоналу інноваційної інфраструктури;
- фінансова забезпеченість;
- високий рівень інструментальних засобів, що прискорюють отримання кінцевого результату;
- гнучкість, що забезпечує пристосування інноваційної інфраструктури до змін вимог ринку і зовнішньої кон'юнктури.

Ядром інноваційної інфраструктури, найбільш адекватним механізмом реалізації науково-технічних нововведень – інновацій, є інфраструктура інноваційних інжинірингових центрів (фірм, підприємств), які повинні акумулювати найкращі вітчизняні та зарубіжні знання та технології і виступати для замовника системним інтегратором і гарантом успішної реалізації інноваційного проекту і забезпечити охоплення повного інноваційного циклу: від вивчення кон'юнктури ринку кінцевої інноваційної продукції, техніко-економічного обґрунтування інноваційного проекту і його розробки до комплексної поставки устаткування, його системної інтерграції, здачі «під ключ» з кадровим забезпеченням і подальшим сервісним обслуговуванням.

Дослідження та моніторинг потреб ринку, необхідність постійного і оперативного оновлення продукції, що випускається інноваційної продукції вимагають надання першорядного значення в інноваційній економіці впровадженню гнучкої автоматизації. Комплексна гнучка автоматизація з широким застосуванням інформаційних технологій і комп'ютеризованих систем є серцевиною інноваційної економіки. Тому в фундамент всіх структурних перетворень економіки регіону, в основу регіональної інноваційної інфраструктури повинні бути покладені автоматизовані високі технології і комп'ютеризовані системи з наскрізним «безпаперових» циклом: «проектування – виробництво – контроль – реалізація».

Звідси випливає, що найважливішою регіональною проблемою формування і розвитку інноваційної економіки є вирішення науково-методичних і організаційно-технологоческих питань, пов'язаних з розробкою, створенням і освоєнням автоматизованих інтегрованих проектно-виробничих систем, що здійснюють в автоматизованому режимі наскрізної «безпаперовий» цикл і об'єднують в одній системі інноваційно спрямовані науково-дослід-

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

ні, дослідно-конструкторські роботи, процеси технологічної підготовки і планування виробництва, спрямовані, в кінцевому підсумку, на створення інноваційної продукції. Більш того, в таких системах повинні бути автоматизовані в наскрізний ланцюга три основних етапи, характерних для створення нової наукомісткої системи:

- проектування інновацій;
- виготовлення та комплектація дослідного зразка нової наукомісткої системи;
- запуско-налагоджувальні роботи і випробування нової наукомісткої системи (в нашому випадку послуги).

Висновки

В останні десятиліття інформаційно-технологічна революція сприяла формуванню інноваційного середовища, де наукові відкриття і їх практичні застосування взаємодіяли і випробовувалися в періодичному процесі проб, помилок і навчання на практиці. Це середовище вимагає, не тільки взаємодії дослідних центрів, інститутів вищої освіти, передових технологічних компаній, мережі постачальників товарів, а й суттєвої трансформації в сфері послуг. У тому числі і в туристичному бізнесі, який все більше потребує венчурних інвестиціях для здійснення інновацій. Тому, при формуванні стратегії розвитку підприємства, який надає туристичні послуги, про неї можна говорити як про ефективну тільки в тому випадку, якщо в її основі лежать інноваційні підходи до формування і просування пропонованих послуг.

Список використаних джерел

1. Інноваційна активність промислових підприємств України: Експрес—доповідь голови Державного комітету статистики України від 08.02.2006р. – №27.

2. Мартюшева Л.С., Калишенко В.О. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження // Фінанси України – 2002. – № 10. – С. 61–66.

3. Мартиненко М.М., Ігнатьєва І.А. Стратегічний менеджмент: Підручник. – К.: Каравела, 2006. – 320 с.

References

1. Innovatsiyna aktivnist' promislovix pidprielstv Ukrayiny: Ekspres –dopovid' golovi Derzhavnogo komitety statistyky Ukrayiny vid 08/02/2006r.–№27

2. Matysheva L.S., Kalishenko V.O. Innovatsiiniyi potensial pidprielstva yak obiekt ekonomichnjgo doslidzhenny // Finansi Ukrayiny – 2002. – № 10. – P.61–66

3. Martinenko M.M. Ignatiev I.A. Strategichniy menedgment: Pidruchnik.–K.: Karavela, 2006.–320 p.

Дані про автора

Гладинець Неля Іванівна,

Аспірант кафедри арт-менеджменту та івент-технологій, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Україна

e-mail: piirek@ukr.net

Данные об авторе

Гладинец Неля Ивановна,

аспирант кафедры арт-менеджмента и ивент-технологий, Национальная академия руководящих кадров культуры и искусств, Украина

e-mail: piirek@ukr.net

Data about the author

Gladynets Nelya,

aspirat and the Department of art management and event technologies, National Academy of Culture and Arts, Ukraine

e-mail: piirek@ukr.net